

pořádá

VÝSTAVU PRO AUDABIAC

na podporu projektu „Uměním ke svobodě“, určeného dětem z dětských domovů

ZVLÁŠTNÍ SITUACE, olej, plátno, 160 x 125 cm, 1996

MICHAL MATZENAUER

obrazy

ZÁŘÍ – ŘÍJEN 2004

Malý Španělský sál
Španělská 10, Praha 2

„Aby se dítě dobře vyvíjelo, bylo zdravé, sobě k uspokojení a společnosti k užítku, mělo by být co nejméně zraňováno. Mělo by tedy žít v takovém rodinném prostředí, které mu poskytuje náležité podněty, přiměřeně proměnlivé a rozmanité, odpovídající jeho rozvoji. Tyto podněty společně s okolním prostředím by měly pro dítě vytvářet smysluplný svět protknutý láskou rodiny a prostým pocitem ohrožení, úzkosti či nebezpečí.

V harmonickém prostředí rodiny by si dítě mělo vytvářet své první a nejdůležitější citové vazby a vztahy a mělo by získávat důležitý pocit, že pro ty druhé kolem sebe má nějaký význam. To je pozitivní identita, vědomí vlastního já a vlastní hodnoty.

Pro dobrý vývoj dítěte je rovněž zapotřebí respektovat jeho potřebu otevřené budoucnosti. To znamená, že se na něco těšíme a něco očekáváme. Všechny výše popsané potřeby dítěte by měly být a jsou naplňovány soužitím dítěte s těmi, kteří k němu patří a ono patří k nim. Když některá z těchto potřeb vypadne, je zle,“ říká lékař dětských duší profesor Zdeněk Matějček.

Děti z dětských domovů mají své duše zraněny a projekt „Uměním ke svobodě“ se snaží pomáhat vychovatelům z dětských domovů tyto dětské dušičky „léčit“.

Takové citové poranění může zůstat skryto pod prahem vědomí po celý život a často zakládá negativní postoj k okolnímu světu, k druhým lidem a nakonec i k sobě samému.

Je výsledkem zla, které na dětech páchají vlastní rodiče. Takovému zlu může dítě podlehnout, avšak ze své podstaty má také sílu, aby zlu odolalo a v konfrontaci s ním získalo něco, co jinak získat nelze. Musí však proto mít prostředí, které vychází vstříc jeho přirozeným potřebám, a musí k tomu mít také svobodnou a pevnou vůli.

Právě takové prostředí se snaží vytvořit projekt „Uměním ke svobodě“.

Prázdninový život dětí provázejí totiž umělci. Ti vedou děti nejen v uměleckých dílnách, kde rozvíjejí jejich tvůrčí schopnosti a dovednosti, ale zároveň jim zprostředkovávají kontakt s vlastní uměleckou tvorbou. Děti jsou obklopeny jejich obrazy, sochami, fotografiemi, hudbou, tancem a vším, co tvoří umění uměním.

Slovy švédského pedagoga Franse Carlgrena lze jasně vystihnout, oč v tzv. uměleckých dílnách jde. Není to snaha produkovat „dětské umění“, či snad snaha děti kultivovaněji zabavit v době jejich volna, případně v nich odhalit skryté možnosti, uplatnitelné dobře v dospělosti. To vše by se dalo pravděpodobně zajistit jednodušeji. Při umělecké činnosti dětí v rámci projektu jde však o víc. Když se pracuje s dřevem nebo hlinou při vytváření nějaké typické podoby zvířete, když se při malování nebo kreslení zápasí s materiálem, aby se dosáhlo stanoveného cíle, když se střídá rozhod-

nost a trpělivost při vzniku obrazu, pak prožíváme nasazení celé osobnosti. Uvádět v soulad jemnosti hlíny, nuance lyrického sborového zpěvu nebo hry na nástroj, to vyžaduje vytrvalost a schopnost neúnavně cvičit. Krize a pohromy při nacvičování větší hry – na jevišti při malování kulis či šiti kostýmů – jsou zkouškami výdrže, ale také krásným zážitkem společného života. A jaké je to uspokojení, když potlesk odmění všechnu námahu a potvrdí štěstí umělecké práce.

Všechna tato umělecká cvičení a úsilí jsou cvičením vůle. Není žádného lepšího školení vůle, než něco s radostí znovu a znovu nacvičovat, i přes překážky a obtíže.

Mnohé úkoly, které jsou dětem v uměleckých dílnách předkládány, vyžadují od nich také vnitřní postoj, jehož instinktivně nejsou vůbec schopny. Opatrný může být nucen stát se smělým, domýšlivý uvážlivým, kdo má slabou vůli, může ukázat vytrvalost a svéhlavý schopnost přizpůsobit se. Toto výchovné působení má hluboké a trvalé účinky.

Letní i celoroční práce s dětmi má i další význam, spočívající v kultivaci jejich tvůrčí fantazie. O ní a o jejím významu pro osobní svobodu mluví zcela srozumitelně opět pedagog Carlgren, když říká, že jednou z nejdůležitějších vnitřních schopností, již může mít dospělý člověk k dispozici, je právě tvůrčí fantazie.

Potřebujeme ji v našem denním životě. Životní cesta člověka bez fantazie je dána směrem, který určují jiní. Takový člověk je nesvobodný. Pro děti z dětských domovů, a nejen pro ně, je tou nejlepší ochranou před závislostmi všeho druhu právě výchova ke svobodě.

MICHAL MATZENAUER

Narozený 20. 11. 1947 v Praze.

Do roku 1967

žil ve Vsetíně.

Od roku 1968

žije v Praze.

Dopodrobna vyprávěné příběhy Michala Matzenauera

Příběh jako proces zmáhání života, jeho dění a zároveň dění v obrazech a kresbách, rozvíjejících se v cyklech je princip Matzenauerovy tvorby. Dokonce se na něm odvíjí i jejich následnost, propojenost života a tvorby, pravdy a básně. Často maluje jako když se píše deník, v němž si člověk rozšiřovává otázky, k těm základním se vrací nebo se spíše ony vrací samy něco na způsob noční můry. Mám pocit, že začal malovat ne z potřeby být malířem, ale z potřeby vytvořit si nějaké orientační body. Hned pak se ale objevila skepse, protože jak říká v jedné své básni: „Dopodrobna vyprávím / svůj příběh / ve kterém se klamu / a klame mě vše kolem“. V jeho případě se velice těsně propojuje to, že je zároveň básníkem a malířem a obě bytosti střídané krouží nad stejnými problémy, z nichž se stávají témata. A zase: jeho básně a obrazy jsou komplementární k vlastnímu životu, jsou v něm následné. Jsou tedy sdělením, ne potřebou pracovat s malbou a slovem jako se zcela svébytnými hracími plochami. Má to v sobě skryté nebezpečí určité doslovnosti, kterou rychle a už jen za pomoci barvy nebo slova člověk překonává. To se projevuje hlavně v jednom rysu, který je pro Matze-

nauera velmi příznačný: pracuje v cyklech nebo sériích, které jsou vlastně způsobem očisťování, zjednodušování a teprve pak, v nalezených jednoduchých tvarech, i způsobem hry. Je to někdy hra ironická, která pramení z umělcovy skepse (a do ní patří i vztah k sobě samému), často něžná, pramenící spíše ze základní lidské potřeby. Cykly pak nejsou od sebe odděleny, ale někdy se i prostupují na způsob ponorných příček. Jednou z jejich os je Noční bdění, nejen téma cyklu, ale zároveň specifický princip Matzenauerovy tvorby. On svoje témata nejprve bdí nebo sní, představuje a pak fixuje na plochu. Obrazy a kresby jsou už jakými výsledky, jistěže dál upřesňovanými, ale vždy je předchází ona snová a zároveň intelektuální procedura, která však není spekulací ani myšlenkovou, ani v ploše a barvě. Z bdělého snění také nepovstávají fantomy surrealistického vnitřního modelu, jak by se k interpretaci nabízely třeba neustále se vracející Nohy, ale poměrně čistá škála od úzkosti přes ironii až k radosti. Cykly dokonce mnohdy naznačují jakýsi je překračující řád: že by ponomá říčka tušené jistoty? A konečně jsou všechny cykly poznamenaný ještě jedním zvláštním prvkem: jsou protkány často šifrou písma, která se vkládá mezi hlavy, prostupuje krajiny, všude se uplatňuje jako nějaký základní a důležitý text. Pověstinou je ten text gestem ruky, je gestickou šrafurou, je ale stále skripturární povahy, oslovuje, sděluje atd. Chápu to jako potřebu, která jej vedla k volbě tohoto motto z Rebelaise ke své básni: „povězte co chcete, a mluďte stručně, nevynechávejte nic, co patří k věci“.

Poezie:

– Alkohol v krvi, samizdat, edice Popelnice, 1981

– Pokročilá doba, samizdat, edice Popelnice, 1982

– Postavy na zpracování, Inverze, 1993

VÝBĚR Z VÝSTAV

Samostatné výstavy:

1991 – Prašná brána, Praha

1992 – Galerie K, Praha

1993 – Atrium, Praha

1994 – Galerie Václava Špály, Praha

1994 – Galerie Na valech, Kutná Hora

1995 – Galerie Litera, Praha

1995 – Galerie Gema, Praha

1996 – Lichtenštejnský palác, Praha

Výběr ze skupinových výstav:

– Vinohradská tržnice, Praha

– Valdice, věznice

– Staré Hrady

– Galerie Fronta, Praha

– ART, Brno

– Vyšehrad, Praha

– Pozzuoli (soch. symp., Itálie)

– Martin, SR

– Mánes, Praha

– Trenčín, SR

– Warszawa, Polsko

– Frankfurt n. Mohanem, Německo

– Montpellier, Francie

– Paříž, Francie

– Bukurest, Rumunsko

– Památník písemnictví, Praha

– Třebíč